

סוג הבחינה: בגרות לבתי ספר על יסודיים
מועד הבחינה: קיץ תשע"ו, 2016
מספר השאלון: 34282

א ז ר ח ו ת

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

- א. משך הבחינה: שעה וחצי.
- ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה:
בשאלון זה פרק אחד – (2x50) – 100 נקודות
סה"כ – 100 נקודות
- ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.
- ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

קטע (100 נקודות)

קרא את הקטע שלפניך, וענה על שתיים מן השאלות 1-3.

בישראל התגלו מאגרי גז טבעי, והעיסוק באישור המתווה למכירת הגז הוטל על הממונה על ההגבלים העסקיים, שהממשלה מְמַנָּת. הדיון הציבורי בנושא מתווה הגז עוסק רק מעט בתוכן ההסדר. עיקר הדיון כיום מתמקד בשאלה אם מי שצריך להחליט על מתווה הגז הוא הרשות המבצעת, או הממונה על ההגבלים העסקיים, שהוא פקיד.

בממשל דמוקרטי מקובל לחלק את הסמכויות השלטוניות לשלוש רשויות: הרשות המבצעת, הרשות המחוקקת והרשות השופטת. עם השנים נוצרה בישראל גם רשות רביעית – הביורוקרטיה [הפקידות] הממשלתית, והיא זכאית, לכאורה, לסמכויות משל עצמה. המצב הטבעי והרצוי הוא, שכל סמכויות הרשות המבצעת יהיו בידי הדרג הפוליטי הנבחר. הדרג הפוליטי יכול, ואף חייב, להאציל סמכויות לפקידים, אך הוא חייב לשמור לעצמו את הסמכות להחליט גם בניגוד לעמדת הפקידים, בכירים ככל שיהיו.

הכנסת מגבילה את הממשלה באמצעות חקיקה. אבל כאשר הכנסת מגבילה את הממשלה לא רק בנוגע לתוכן החוק אלא גם בנוגע לפעולות שבסמכות הממשלה, לדעתי היא חורגת מגבולותיה ופוגעת בסמכות של הרשות המבצעת. כך למשל ניסתה הכנסת לפעול בנוגע למתווה הגז. תהליך אחר הגורם לעיוות בסמכות הרשות הממונה הוא עודף תקנות. למשל, אף שלשר יש סמכות להחליט בעניין מסוים, יש תקנה המחייבת אותו לקבל חתימה של פקיד או של יועץ כדי שהחלטתו תוכל לצאת לפועל.

כך נוצר בישראל מצב אבסורדי שבו הממשלה ממנה את הממונה על ההגבלים העסקיים, או את ראש רשות החשמל, או את היועץ המשפטי לממשלה, ופקידים אלה נהנים מסמכות גדולה יותר מן הסמכות של מי שמינה אותם. השר גם מחויב על פי חוק לתת דין וחשבון לכנסת על כל פעילות במשרדו ותחת אחריותו, וגם על פעילותם של אותם פקידים.

הסמכויות השלטוניות במדינת ישראל צריכות להתחלק, לדעתי, בין שלוש רשויות בלבד ולא בין ארבע רשויות. אילו חלוקת הסמכויות בין הממשלה ובין הפקידות הייתה ברורה, ייתכן שבנושא מתווה הגז היה נערך דיון חשוב בהרבה – על עצם המתווה.

(מעובד על פי מאמר של ג' איילנד, ידעות אחרונות, 14/12/15)

השאלות

ענה על שתיים מן השאלות 1-3 (לכל שאלה 50 נקודות; סה"כ – 100 נקודות).
שים לב: בחלק הראשון של כל שאלה (הצגת מושג) עליך לענות על פי מה שלמדת ולא על פי הקטע.
בחלק השני של השאלה ענה על פי הקטע.

1. הצג את תפקיד הכנסת כמפקחת ומבקרת.
הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.
2. הצג את תפקיד הממשלה: קביעת מדיניות ויישומה.
הסבר כיצד תפקיד זה בא לידי ביטוי בקטע.
3. הצג את המושג אחריות מיניסטריאלית.
הסבר על פי הקטע את טענת הכותב בנוגע לאחריות מיניסטריאלית.

בהצלחה!